

Polemika Krytycznoliteracka w Polsce
pod redakcją Sylwii Panek

TOM 10

THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT
OF THE ARTS AND SCIENCES
PHILOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL SECTION
PHILOLOGICAL COMMITTEE

Critical Literary Argument in Poland

edited by Sylwia Panek

volume 10

Wiesław Ratajczak
**The Polemic Over Conrad:
1945–1948**

The publication of Jan Kott's article *O laickim tragizmie* [On the Secular Tragic] saw the birth in 1945 of the most vital literary polemics in the immediate post-war years. The creative work of Joseph Conrad became an ammunition round for a series of commentaries on the ethos of the Home Army as well as the heritage of Polish culture in the context of the reverberations of World War II and the imposition of communism at the time. Kott, engaged in the revolutionary transformation of society and its body politic, disavowed the intellectual unknown and considered history as the measure of human deeds. Conrad, expressing in his work the conviction of humankind's unchanging nature, was for the former a writer at the behest of the ideals of heroism and faith, serving no purpose to society. In the name of traditional humanism a polemic with Kott was undertaken by renowned writers and journalists, among others Antoni Gołubiew, Jan Dobraczyński, Maria Dąbrowska, Hanna Malewska, Stefan Kisielewski, Józef Chałasiński and Gustaw Herling-Grudziński.

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
WYDZIAŁ FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY
KOMISJA FILOLOGICZNA

Polemika Krytycznoliteracka w Polsce
pod redakcją Sylwii Panek
tom 10

Wiesław Ratajczak
Spór o Conrada
1945–1948

Poznań 2018

WYDAWNICTWO POZNAŃSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
UNIwersytet IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Główny Redaktor Wydawnictw PTPN
Tomasz Sobieraj

Recenzent
prof. dr hab. Jolanta Dudek

Redakcja językowa i korekta
Karolina Kutereba-Irzyk

Projekt okładki
Elżbieta Kidacka

Łamanie
Marlena Roszkiewicz

Publikacja finansowana
w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”
w latach 2017–2021, nr projektu 11H 16 0131 84

© Copyright by Sylwia Panek, Poznań 2018

© Copyright for this edition by Poznańskie Towarzystwo
Przyjaciół Nauk, Poznań 2018

ISBN 978-83-7654-400-7

ISSN 2081-5999

Spis treści

ROZPRAWA WSTĘPNA

Spór o wszystko. Conradowska wierność jako centrum kultury	11
---	----

TEKSTY ŹRÓDŁOWE. ANTOLOGIA

Wykaz tekstów źródłowych	43
Nota edytorska	45

SPÓR WŁAŚCIWY

Jan Kott O laickim tragizmie	51
Antoni Gołubiew Poprawiam Kotta	105
Anna Gałczyńska-Folkierska O moralności Conradowskiej	113
Jan Dobraczyński Wina i morze	119
Maria Dąbrowska Conradowskie pojęcie wierności	127
Jan Gerard W poszukiwaniu pewności	149
Hanna Malewska Dwa widnokręgi	173
Stefan Kisielewski „Mitologia” zwycięża!	183

Spis treści

Józef Chałasiński	
[rec.] <i>Mitologia i realizm</i>	195
Wit Tarnawski	
<i>Conrad versus Sartre</i>	213
Gustaw Herling-Grudziński	
Lord Jim i towarzysz Jan	221
Antoni Gołubiew	
Katolickość Conrada	245

KONTEKSTY

Stefan Żółkiewski	
O pozytywny program kulturalny [fragment]	287
Gustaw Herling-Grudziński	
Dziennik pisany nocą [fragment]	291
Jan Kott	
Przyczynek do biografii. Zawał serca [fragmenty]	295
Andrzej Mencwel	
Dziwność istnienia. Conrad	299
Bibliografia	307
Indeks osób	311